

דור לדור ישבח מעשיך

טובה אוסמן בהסדנה לאמנות ביבנה

שלושה אמנים בעלי זיקות שונות בדרך עבודתם חוברו ביד מכוונת לתערוכה משותפת זו.

ולמעלה משלושים שנים מפרידות בין האמנים המשתתפים בה: טומס קרוגר שמעון אבני ושרון רשב"ם פרופ. אחד החיבורים ביניהם הוא הקשר של כל אחד מהם לחיי הקיבוץ. שאותם חוו בתקופות שונות בחייהם. טומס קרוגר (1906-1992), יליד מינכן, גרמניה, חבר קיבוץ בית השיטה. שמעון אבני, יליד 1932, נולד בצרפת להורים שנוולדו בפולין, חבר קיבוץ רעים. שרון רשב"ם פרופ. ילידת 1967. בת קיבוץ גבעת חיים איחוד. מטרת התערוכה "דור לדור ישבח מעשיך" היא לחבר בין שלושה דורות באמנות הישראלית: הדור של תחילת המאה העשרים (קרוגר), דור הביניים (אבני) והדור של המאה ה-21 (רשב"ם).

אמנים רבים, בהם יוסל ברגנר, ושיר ואלי שבדרון הצעירים, הכירו והוקירו את עבודתו של האמן. לאחר הבר מצווה של אביו, פנתה אם המשפחה אל הכנסיה הלותרנית והתנצרה עם כל בני המשפחה וגם של אחותה. המשפחה הייתה ידועה בין המשכילים הגרמניים והתרועעה עם האינטליגנציה בברלין שם התיישבו. טומס קרוגר למד ארכיטקטורה בדרזדן וציר תפאורת אך תחושתו הפנימית לא ידעה מנוח, הוא לא היה מקורב לחוגים ציוניים אך בגחמה שלא ידע את פישרה החליט להגיע לארץ לבדוק את שורשיו היהודיים. הגיע לקיבוץ תל יוסף והיו לו ידידים דוברי גרמנית משפחת גוטשל אימצה אותו לשעת תה בביתה. עם הפילוג בתנועה הקיבוצית עבר סופית לקיבוץ בית השיטה. הכרתי אותו ב-1976 כשניכנס לגלריה ספראי בתל אביב התרשמתי ממנו בדיוק כפי שהתרשמ ארדון מיצירתו מבלי לדעת דבר על קרוגר. הרי לכם קטע מדברי התרשמותו של ארדון: " כשראיתי לראשונה את רישומי טומס קרוגר, נודעזעתי עמוקות, חששתי פן יוקטן הרושם עם קרבת- יתר ליצירות. אך ההיפך מסתבר: ככל שחודרים אל תוך סוד היצירות הללו, נעשות הן מרשימות יותר". עבודותיו הוצגו בחייו במשכן עין חרוד באוצרות גליה בר אור ובגלריה נורה בירושלים בשנת 1980, והוא זכה להערכה רבה מגדולי אמני ישראל. מטרה נוספת של התערוכה היא ליצור שרשרת בין דורית אמנים היוצרים עכשיו לבין אמן שאינו עוד להנציח את פועלו. קרוגר כמו אמנים רבים בני דורו, שלא עמדו מאחוריהם גוף או משפחה תומכת כדי להנציח את שמו ויצירתו, כמעט ונעלמו מהמפה האמנותית. מרבית הציירים ילידי שנות השמונים אינם מודעים לשרשרת הדורות באמנות הישראלית, האם תהיה מגמה לתקן זאת

בבתי הספר הגבוהים לאמנות בארץ? קיבלתי על עצמי את האתגר להמשיך ולהזכיר אמן עוצמתי זה ולחברו גם עם אמנים שלא הכיר אישית, כשעברתי על רישומיו של קרוגר גיליתי להפתעתי רישומים בעלי קווי מתאר דקיקים ומפתיעים בעדינותם. נוגעים-לא נוגעים בנייר בניגוד למה שהכרתי וחוויתי בעבודותיו.

קיבוץ בית השיטה שקרוגר היה חבר בו עשרות שנים וגלריה טובה אוסמן פועלים מזה שנים לעורר עניין מחודש בעבודותיו של קרוגר. תערוכת יחיד ותערוכות משותפות עם אמנים צעירים הוצגו בגלריה, האחרונה שבהם הייתה תערוכה משותפת עם האמנית המוערכת חן שי.

"להציג עם טומס קרוגר, רשם גאון, רשם נשכח שלא זכיתי ללמוד עליו, שלא דיברו עליו בבצלאל של שנת 2000 ... קרוגר רושם קישוקי להבה כמו במחול וודו מסוכן עם נגיעות זהב ועטים. בתוך מחברת שהדפים בה מתמלאים ריקוד כאוטי ונזרקים אל החיים בעוצמה, בחרדה ובכאב. דמויות מיוסרות שפוחדות להשיר מבט אל הצופה, גם אני מרגישה את בדידות הנייר אתך, טומס. הדמויות האלה מהרחוב, מהתיאטרון, מבתי הקפה... את טומס קרוגר צריך לזכור, וכן כל אמן שחי ופעל כאן לאורך השנים ואינו עוד". שמעון אבני התריס בפני "אני לא עושה רישומים, אני צייר שמן". השבתי: "יש לך רישומים נפלאים", "אני לא מחשיב אותם" השיב... דבריו של דורי מנור עורך כתב העת "הו", "נבטים שלא הצמיחו עץ ... הם יפים לא פחות מהעצים העבותים ביותר" שנאמרו לגבי שירתו של אבות ישורון תאמו את הערכתי לרישומים של שמעון אבני שבסופו של דבר נכנעתי לו והוספתי לתערוכה ציורי שמן.

שרון רשב"ם פרופ מתייחסת בעבודותיה למקום, המקום קיבוץ גבעת חיים, שנצרב בתודעתה ממש כפי שהעיירה בוציאן נצרבה בתודעתו של עגנון. את מכלול עבודותיה, משפחה, ילדים, חברים היא שואבת מזכרונות הקיבוץ- לעיתים כואבים, לעיתים מלאי סבל ולעיתים מלאי שמחה... זאת בעיקר התמה בעבודתה של האמנית, שאותה היא מעבירה שוב ושוב לאמירה שלעולם לא מגיעה אל רוויה, מעגל חיים הדוק אשר מוטבע בעבודותיה כשפה עצמאית הנקראת "שרון רשב"ם פרופ". אולי כאן, בתת-המודע האוצרותי שלי, זיהיתי את תהליך החזרתיות והגעגוע המשותף לשניהם- לילדות שאינה עוד בעבודותיו של קרוגר.

